فضای جدید برای مسئله خاموشی برق چاه‌های کشاورزی



برای واکاوی مسئله برق چاه‌های کشاورزی لازم است ابتدا به مصوبات و قوانینی که در این باره در یک سال اخیر ابلاغ شده‌است توجه نماییم

- ابلاغیه وزیر نیرو با عنوان شیوه‌نامه مدیریت توأمان منابع آب و مصرف برق چاه‌های کشاورزی
- دستورالعمل مدیریت و بهینه‌سازی مصرف برق چاه‌های کشاورزی تهیه شده توسط معاونت برق و انرژی وزارت نیرو
- مصوبه وزیر نیرو درخصوص توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر و پاک به‌منظور تأمین برق چاه‌های کشاورزی.

به‌طور کلی می‌توان گفت که دو مورد اول ادامه همان مسیر مدیریتِ بار و خاموشی است که تاکنون نیز وجود داشته‌است؛ اما مصوبه اخیر می‌تواند فضای جدیدی را برای مسئله برق چاه‌های کشاورزی فراهم نماید. در این مصوبه آمده‌است: «در صورت احداث و بهره‌برداری از نیروگاه تجدیدپذیر با ظرفیت نامی برابر با ۸۰ درصد دیماند مصرفی چاه‌های کشاورزی، احداث‌کننده نیروگاه برای مصارف مزبور در ساعات محدودیت بار در ایام گرم سال (از ابتدای خرداد تا پایان شهریور) از شمول برنامه‌های مدیریت بار خارج می‌گردد.»
در ادامه این مصوبه آمده است: «برق مازاد تولیدی در ایام گرم سال و کل برق تولیدی نیروگاه در سایر ایام، قابل‌عرضه در تابلوی سبز بورس انرژی می‌باشد؛ در غیر این صورت با درخواست سرمایه‌گذار و در چارچوب شرایط آخرین مصوبه ابلاغی خرید



احمد فائزی
دبیر کارگروه مدیریت مصرف آب و برق در چاه‌های کشاورزی خانه هم‌افزایی آب و انرژی استان خراسان رضوی

تضمینی برق نیروگاه‌های تجدید پذیر، ساتبا (سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره وری انرژی) مکلف است برق تولیدی مورد اشاره را خریداری نماید.»
این مصوبه اگرچه به نظر می‌رسد برای بهره‌برداران چاه‌های کشاورزی در ابتدا هزینه‌بَر است؛ اما راه‌حلی است که در نهایت طرفین از آن منتفع خواهند شد، ازیک‌طرف کشاورزان که سال‌های سال خسارت‌های فراوانی از برنامه‌های مدیریت بار دیدند حال با اجرای این راهکار می‌توانند برای تولید خود برنامه‌ریزی بهتری داشته باشند و تضمین عدم قطعی برق دریافت نمایند، از طرف دیگر بخشی از مشکل ناترازی برق که جزو اَبَر مسائل کشور است با این موضوع مرتفع خواهد شد.
طبیعتاً در شرایط غیرعادی و ناترازی هر راهکاری محاسن و معایب خودش را دارد و اگر بخواهیم با رویکردی انتقادی به این مصوبه بنگریم می‌توانیم موارد زیر را بیان کنیم

بخش عمده‌ای از مالکیت چاه‌های آب به صورت خردهمالکی است و این موضوع تأمین مالی به‌منظور احداث نیروگاه تجدیدپذیر را برای این دسته از چاه‌ها با مشکل مواجه می‌کند، کما اینکه تأمین مالی هزینه نصب کنتور آب هم که به‌مراتب هزینه‌ای پایین‌تر از احداث نیروگاه دارد در این چاه‌ها با چالش روبرو است.
تعدادی از چاه‌های کشاورزی هنوز مجهز به کنتور برق کنترل‌پذیر از راه دور نیستند و مدیریت بار آن‌ها با استفاده از فیدر انجام می‌شود (که تعدادی مشترک دیگر هم بر روی آن فیدر هستند)، برای این دسته از چاه‌ها در این مصوبه آمده است: «در صورتی که مشترک بر روی فیدری قرار دارد که کنترل‌پذیری و مدیریت مشترکین از طریق فیدر انجام می‌شود شرکت توزیع مکلف است حداکثر همکاری در راستای کنترل‌پذیری و قطع آن‌ها به صورت تک مشترک را فراهم آورد.» طبیعتاً برای این دسته از چاه‌ها معضلاتی در نحوه اعمال این مصوبه به وجود خواهد آمد.
یکی از راهکارها و فرصت‌های بسیار خوبی که در زمینه سیستم‌های پمپاژ چاه‌های کشاورزی وجود دارد، بهینه‌سازی و افزایش راندمان این سیستم‌هاست. طبق این مصوبه «برق مازاد تولیدی در ایام گرم سال و کل برق تولیدی نیروگاه در سایر ایام قابل عرضه در تابلوی سبز بورس انرژی می‌باشد»؛ بنابراین برای این که مالک چاه بتواند در ایام گرم سال برقی را به فروش برساند باید نیروگاه تجدیدپذیر با ظرفیت نامی بیشتر از دیماند مصرفی چاه تأسیس نماید و صرفاً در همین ایام است که سیستم‌های پمپاژی که راندمان بالاتری دارند بیشتر می‌توانند از عواید حاصل از فروش برق مازاد بهرمند شوند. با توجه به این که فروش برق در سایر ایام سال تابع مصرف چاه نیست؛ بنابراین در این ایام تفاوتی بین یک چاه دارای سیستم پمپاژ با راندمان بالا درمقایسه با راندمان پایین وجود ندارد. انتظار می‌رفت که سیاست تشویقی درخوری برای مالکین چاه‌هایی که سیستم پمپاژ خود را در محدوده راندمان بهینه حفظ می‌کنند در نظر گرفته می‌شد تا مقدمات رعایت قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی (مصوب ۱۳۸۹) نیز از این طریق فراهم گردد. دغدغه دیگری که توسط مالکین چاه‌های کشاورزی مطرح می‌شود این است که ممکن است حتی با وجود احداث نیروگاه تجدیدپذیر مجدد برنامه مدیریت بار برای این چاه‌ها اعمال شود، لذا می‌بایست تضامین لازم برای خارج‌شدن از شمول برنامه‌های مدیریت بار داده شود

